

František

KATECHÉZA O NERESTIACH A ČNOSTIACH

CYKLUS KATECHÉZ PÁPEŽA FRANTIŠKA

www.opusdei.org

Contents

- Strážit si srdce
- Duchovný zápas
- Obžerstvo
- Smilstvo
- Lakomstvo
- Hnev
- Smútok
- Acedia – duchovné znechutenie
- Závisť a pýcha
- Pýcha
- Čnostné konanie
- Rozvážnosť
- Trpezlivosť
- Spravodlivosť
- Mravná sila

Strážiť si srdce

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dnes by som chcel predstaviť nový cyklus katechéz s témou „Neresti a čnosti“. Môžeme začať na samom začiatku Biblie, kde kniha Genezis prostredníctvom rozprávania o prarodičoch predstavuje dynamiku zla a pokušenia. Spomeňme si na pozemský raj. V idylickom obraze, ktorý predstavuje rajská záhrada Eden, sa objavuje postava, ktorá sa stáva symbolom pokušenia: had, ktorý zvádza. Had je zákerné zviera: pohybuje sa pomaly, plazí sa po zemi a niekedy si jeho prítomnosť ani nevšimnete – je tichý –, dokáže dobre splynúť so svojím prostredím a predovšetkým je nebezpečný.

Keď sa začne rozprávať s Adamom a Evou, ukáže, že je vie rafinovane argumentovať. Začína tak, ako sa to robí pri zlom klebetení, zlomyseľnou otázkou. Hovorí: „Je pravda, že Boh povedal: Nesmiete jesť zo žiadneho stromu v záhrade?“ (Gn 3, 1). Táto veta nie je pravdivá: Boh skutočne ponúkol mužovi a žene všetky plody záhrady okrem plodov konkrétneho stromu: stromu poznania dobra a zla. Tento zákaz nemá za cieľ zakázať človeku používať rozum, ako sa niekedy nesprávne interpretuje, ale je mierou múdrosti. Akoby chcel povedať: uznajte hranice, necíťte sa byť pánmi všetkého, pretože pýcha je počiatkom všetkého zla. A tak, ako sa hovorí v príbehu, Boh ustanovuje prarodičov za pánov a strážcov stvorenia, ale chce ich uchrániť pred domýšľavosťou všemohúcnosti, pred tým, aby zo seba urobili pánov dobra a zla, čo je pokušením. Je to zlé pokušenie aj v súčasnosti. To je najnebezpečnejšia pasca pre ľudské srdce.

Ako vieme, Adam a Eva nedokázali odolať pokušeniu hada. Do ich mysle sa vkradla myšlienka na nie príliš dobrého Boha, ktorý ich chcel udržať v podriadenosti: preto sa všetko zrútilo. Týmto príbehom nám Biblia vysvetľuje, že zlo sa v človeku nezačína zvučným spôsobom, keď sa už prejavuje nejaký čin, ale zlo sa začína oveľa skôr, keď sa ním človek začne zaoberať. Ukolíše ho v predstavách či myšlienkach a nakoniec sa nechá chytiť do pasce jeho lichotenia. Vražda Ábela sa nezačala hodeným kameňom, ale zášťou, ktorú Kain zlomyseľne prechovával a ktorá z neho urobila netvora v jeho vnútri. Aj v tomto prípade sú Božie odporúčania zbytočné.

S diablom, milí bratia a sestry, sa nedá viesť dialóg. Nikdy! Človek s ním nesmie nikdy viesť rozhovor. Ježiš s diablom nikdy nevedol dialóg, on ho vyhnal. Keď bol na púšti, pri pokúšaní, nerozprával sa s ním; jednoducho odpovedal slovami Svätého písma, Božím slovom. Buďte opatrní: diabol je zvodca. Nikdy s ním nevedzte dialóg, pretože je múdrejší ako my všetci a donúti nás za to zaplatiť. Keď príde pokušenie, nikdy nevedzte dialóg. Zatvorte dvere, zatvorte okno, zatvorte svoje srdce. Takto sa bránime proti tomuto zvádzaniu, pretože diabol je ľstivý a

inteligentný. Dokonca pokúšal Ježiša biblickými citátmi! Urobil tam zo seba veľkého teológa.

S diablom sa nerozpráva. Pochopili ste to? Budte opatrní. S diablom sa nerozprávame a s pokušením sa nesmieme zaoberať. Dialóg tu nie je možný. Keď pokušenie prichádza: zatvorme dvere. Strážme si srdce. Človek musí byť strážcom svojho srdca. A práve preto nevedieme dialóg s diablom. Strážiť si srdce, je odporúčanie, ktoré nachádzame u rôznych (púštnych) otcov a svätých. Musíme prosiť o túto milosť, aby sme sa naučili strážiť si srdce. Je to múdrosť, vedieť ako si strážiť srdce. Nech nám Pán pomáha v tejto práci. Ten, kto si stráža srdce, stráži poklad. Bratia a sestry, učme sa strážiť si srdce. Ďakujem vám.

(Preklad: Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Duchovný zápas

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Minulý týždeň sme začali s témou nerestí a čností. To nám poukazuje na duchovný zápas kresťana. Duchovný život kresťana totiž nie je pokojný, nie je lineárny a bez výziev, ale naopak, kresťanský život si vyžaduje neustály zápas: kresťanský zápas o zachovanie viery, na obohatenie darov viery v nás. Nie náhodou prvé pomazanie, ktoré každý kresťan prijíma vo sviatosti krstu – pomazanie katechumenov – je bez akejkoľvek vône a symbolicky oznamuje, že život je zápas. V staroveku zápasníkov pred zápasom celých natreli olejom, aby sa im spevnili svaly a aby ich telo bolo neuchopiteľné pre súperov chvat. Pomazanie katechumenov jasne dáva najavo, že kresťan nie je ušetrený zápasu: jeho život, tak ako život každého iného, bude musieť vstúpiť do arény, pretože život je sériou skúšok a pokušení.

Známy výrok pripisovaný opátovi Antonovi, prvému veľkému otcovi mníšstva, znie takto: „Odstráň pokušenia a nikto nebude spasený“. Svätci nie sú ľudia, ktorí sú ušetrení pokušeniami, ale ľudia, ktorí si dobre uvedomujú, že nástrahy zla sa v živote opakovane objavujú, aby ich bolo možné odhaliť a odmietnuť, my všetci s tým máme skúsenosti. Prichádzajú ti na myseľ zlé myšlienky, niekedy máš túžbu urobiť niečo alebo ohovárať druhého... všetci, každý z nás je pokúšaný a my musíme zápasiť s tým, aby sme neupadli do týchto pokušení. Ak niekto z vás nemá žiadne pokušenia, povedzte to, pretože to by bolo niečo výnimočné. Všetci máme pokušenia a všetci sa musíme naučiť, ako v týchto situáciách napredovať v živote.

Na druhej strane je mnoho ľudí, ktorí sú neustále zahľadení do seba, ktorí si myslia, že sú „v poriadku“. Povedia: „Ja nemám problémy, ja som v poriadku, som v pohode!“, ale, nikto z nás nie je v úplnom poriadku, viete? Ak je niekto v poriadku, tak sa mu to len zdá. Každý z nás má veľa vecí, ktoré treba napraviť, musí si dávať pozor. Niektorí sa vysmievajú z tých, ktorí vyznávajú svoje hriechy. Často sa stáva, že keď ideme vyznať hriechy vo sviatosti zmierenia povieme úprimne: „Otče, ja si však nespomínam na žiadny hriech, neviem povedať svoje hriechy“. Toto je však iba nedostatočné vnímanie toho, čo sa deje v srdci. Všetci sme hriešnici, všetci. Pomôže nám spytovanie svedomia a ponorenia do seba.

Bez toho sme v nebezpečenstve, že budeme žiť v temnote, pretože sme si zvykli na tmu a už nedokážeme rozlíšiť dobro od zla. Izák z Ninive vravieval, že v Cirkvi je väčší ten, kto pozná svoje hriechy a oplakáva ich, ako ten, kto vzkriesi mŕtveho. Všetci máme prosiť Boha o milosť priznať si, že sme úbohí hriešnici, ktorí potrebujú obrátenie, a uchovávať si v srdci dôveru, že žiadny hriech nie je príliš

veľký pre nekonečné milosrdenstvo Boha Otca. Toto je úvodná lekcia, ktorú nám dáva Ježiš.

Vidíme ju na prvých stranách evanjelia, predovšetkým keď nám zaznieva rozprávanie o krste Mesiáša vo vodách rieky Jordán. Tento príbeh má v sebe niečo znepokojujúce: prečo sa Ježiš podrobuje takémuto očistnému obradu? Prečo to Ježiš robí? On je Boh, je dokonalý. Prečo sa podriaďuje obradu očisťovania? Z akéhožto hriechu by sa mal Ježiš kajať? Zo žiadneho! Dokonca aj Ján Krstiteľ je pohoršený, a to až do takej miery, že text hovorí takto: „Ján mu odporoval a hovoril: ‚Ja by som sa mal dať tebe pokrstiť, a ty prichádzaš ku mne?‘“ (Mt 3, 15).

Ježiš je však úplne iný Mesiáš, než ako ho predstavoval Ján a ako si ho predstavovali ľudia: nezosobňuje rozhnevaného Boha a nezvoláva na súd, ale naopak, Ježiš stojí v rade s hriešnikmi, Ale ako to? Je to tak: Ježiš nás sprevádza, nás všetkých hriešnikov, ale On nie je hriešnik, to nie, ale je medzi nami. A to je krásna vec. „Otče, mám toľko hriechov!“ – „Lenže Ježiš je s tebou, hovor o nich, on ti z nich pomôže“. Ježiš nás nikdy nenechá samých, nikdy! Dobro o tom premýšľajte. „Otče, urobil som niekoľko veľkých vecí!“ – „Ale Ježiš ťa chápe a ide s tebou: chápe tvoje hriechy a odpúšťa ich“: Nikdy na to nezabúdaj.

V tých najhorších chvíľach, vtedy, keď sklzneme do hriechov, je Ježiš pri nás, aby nám pomohol zdvihnúť sa. To prináša útechu. Nesmieme to stratiť, túto myšlienku, túto skutočnosť: Ježiš je pri nás, aby nám pomohol, aby nás ochránil, dokonca aby nás pozdvihol, aby nás pozdvihol po hriechu. „Je však pravda, otče, že Ježiš všetko odpúšťa?“ – „Všetko prišiel odpustiť, zachrániť; lenže Ježiš chce mať tvoje otvorené srdce“. Nikdy nezabúda odpúšťať: to my často strácame schopnosť prosiť o odpustenie. Získajme späť túto schopnosť prosiť o odpustenie. Každý z nás má veľa vecí, za ktoré môže prosiť o odpustenie: každý z nás o tom vo svojom vnútri premýšľa a dnes sa rozprávate s Ježišom. Hovorte s Ježišom o tomto: „Pane, neviem, či je to tak alebo nie je, ale som si istý, že ty sa odo mňa nikdy neodvrátiš. Som presvedčený o tom, že mi vždy odpustiš. Pane, som hriešnik, hriešnica, ale prosím ťa, nevzdaluj sa odo mňa“. Takto by dnes mohla znieť krásna modlitba k Ježišovi: „Pane, neopušť ma“.

A hneď po príbehu o krste evanjeliá rozprávajú, že Ježiš odchádza na púšť, kde ho pokúša satan. Aj tu sa vynára otázka: z akého dôvodu má Boží Syn poznať pokušenie? Aj tu Ježiš prejavuje solidaritu s našou krehkou ľudskou prirodzenosťou a stáva sa naším veľkým príkladom: pokušenia, ktorými prechádza a ktoré prekonáva uprostred pustých kameňov púšte, sú prvým poučením, ktoré nám ako učeníkom odovzdáva do života. On zažil to, na čo sa aj my musíme vždy pripravovať: život sa skladá z výziev, skúšok, križovatiek, protichodných vízií, skrytých nástrah, protichodných hlasov. Niektoré hlasy sú dokonca tak presvedčivé, že satan pokúša Ježiša tým, že sa odvoláva na slová Písma. Treba si zachovať vnútornú jasnosť, aby sme si vybrali cestu, ktorá skutočne vedie k šťastiu, a potom sa snažiť nezastaviť sa na ceste.

Pamätajme, že sme vždy rozpoltení medzi opačnými extrémami: pýcha spochybňuje pokoru; nenávisť sa stavia proti láske; smútok bráni pravej radosti Ducha; zatvrdilosť srdca odmieta milosrdenstvo. Kresťania neustále kráčajú po týchto hrebeňoch. Preto je dôležité uvažovať o nerestiach a cnostiach: pomáha nám to prekonať nihilistickú kultúru, v ktorej kontúry medzi dobrom a zlom zostávajú nejasné, a zároveň nám to pripomína, že ľudská bytosť, na rozdiel od

akéhokoľvek iného stvorenia, môže vždy prevyšovať samu seba, keď sa otvára Bohu a kráča k svätosti.

Duchovný zápas nás teda vedie k tomu, aby sme sa bližšie pozreli na tie neresti, ktoré nás spútavajú, a aby sme s Božou milosťou kráčali k tým cnostiam, ktoré v nás môžu rozkvitnúť a vnieť do nášho života jar Ducha Svätého.

(Preklad: Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Obžerstvo

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Na tejto našej ceste katechézami, ktoré robíme o nerestiach a čnostiach, sa dnes budeme venovať neresti *obžerstva*.

Čo nám o ňom hovorí evanjelium? Pozrime sa na Ježiša. Jeho prvý zázrak na svadbe v Káne Galilejskej odhaľuje, že má *pochopenie pre ľudské radosti*. Stará sa o to, aby sa hostina úspešne zavrášila. Dáva neveste a ženíchovi veľké množstvo dobrého vína. Počas celého svojho pôsobenia sa Ježiš javí ako prorok, ktorý sa veľmi odlišuje od Jána Krstiteľa. Ak si Jána pamätáme pre jeho askézu – jedol, čo našiel na púšti –, tak Ježiš je naopak Mesiáš, ktorého často vidíme za stolom. Jeho správanie u niektorých vzbudzuje pohoršenie, pretože je nielen láskavý k hriešnikom, ba dokonca s nimi aj jedával. Týmto gestom prejavil ochotu stýkať sa, a byť blízky so všetkými.

Je tu však aj niečo iné. Zatiaľ čo Ježišov postoj k židovským predpisom nám odhaľuje jeho úplnú podriadenosť Zákonom, predsa sa prejavuje ako súcitný voči svojim učeníkom: keď boli pristihnutí ako v sobotu trhajú zopár klasov pšenice, pretože boli hladní. Ospravedľňuje ich a pripomína, že kráľ Dávid a jeho spoločníci, keďže boli v núdzi, tiež jedli z posvätných chlebov (porov. *Mk 2, 23-26*). Ježiš prináša novú zásadu: svadobčania sa nemôžu postiť, kým je s nimi ženích; budú sa postiť, keď im ženícha vezmú. Všetko sa teraz vzťahuje na Ježiša. Keď je On uprostred nás, nemôžeme smútiť, ale v hodine jeho umučenia sa treba postiť (porov. *Mk 2, 18-20*). Ježiš chce, aby sme sa v jeho spoločnosti radovali – On je Ženich Cirkvi – zároveň však chce, aby sme mali účasť aj na jeho utrpení, ktoré je zároveň utrpením maličkých a chudobných.

Ďalší dôležitý aspekt je to, keď Ježiš *upúšťa od rozlišovania medzi čistými a nečistými jedlami*, ktoré židovský zákon rozlišoval. V skutočnosti – ako vysvetľuje Ježiš – človeka nepoškvrňuje to, čo do neho vchádza, ale to, čo vychádza z jeho srdca. A tak povedal, že „všetky pokrmy sú čisté“ (*Mk 7, 19*). Preto kresťanstvo neuvažuje o nečistých jedlách. Pozornosť však musíme sústrediť na vnútornú stránku: teda nie na jedlo samotné, ale *na náš vzťah k nemu*.

Ježiš v tejto súvislosti jasne hovorí, že to, čo robí jedlo dobrým alebo zlým, nie je jedlo samotné, ale vzťah, ktorý k nemu máme. A vidíme to, keď má človek neusporiadaný vzťah k jedlu, pozrieme sa na to, ako sa stravuje, je v zhone, akoby s nutkaním nasýtiť sa a nikdy sa nenasýti, nemá dobrý vzťah k jedlu, je otrokom jedla.

Tento vyrovnaný vzťah, ktorý Ježiš nastolil vo vzťahu k jedlu, by sme mali znovu objaviť a oceniť, najmä v spoločnostiach takzvaného blahobytu, kde sa prejavuje veľa *nerovnováhy* a veľa *patológií*. Ľudiaedia príliš veľa alebo príliš málo. Ľudia často jedia v opustenosti. Rozširujú sa poruchy príjmu potravy: anorexia, bulímia, obezita... Potom sa medicína a psychológia snažia riešiť nesprávny vzťah k jedlu. Nezdravý vzťah k jedlu vytvára tieto ochorenia.

Tieto choroby, často bolestivé, väčšinou súvisia s psychickým a duševným utrpením. Stravovanie je prejavom niečoho vnútorného: predispozície k vyváženosti alebo nestriednosti; predispozície k schopnosti ďakovať alebo arogantnému nárokovaniu si na samostatnosť; predispozície k empatii s tými, ktorí sa vedia podeliť o jedlo s núdznyimi alebo sebecktvy tých, ktorí si všetko hromadia pre seba. Dôležitá je otázka: povedz mi, ako sa stravuješ, a ja ti poviem, akú máš dušu. V spôsobe stravovania sa prejavuje naše vnútro, naše zvyky a psychické postoje.

Starobyľí otcovia nazývali nerest' obžerstva názvom „gastrimargia“, čo je výraz, ktorý možno preložiť ako „šialenstvo brucha“. Poznáme príslovie: jeme preto, aby sme žili, nežijeme preto, aby sme jedli. Obžerstvo je nerest', ktorá sa vst'epuje do jednej z našich životných potrieb, napríklad do oblasti výživy. Dávajme na to pozor.

Ak to hodnotíme zo *sociálneho* hľadiska, obžerstvo je azda najnebezpečnejšou nerestou, ktorá *zabíja planétu*. Pretože hriech tých, ktorí podľahnú kúsku torty, pri všetkej úcte, to síce nespôsobuje veľké škody, ale nenásytnosť, s akou už niekoľko storočí poľujeme na dobrá našej planéty, to ohrozuje budúcnosť všetkých. Vrhli sme sa na všetko, aby sme sa stali pánmi všetkého, zatiaľ čo všetko bolo zverené do našej opatery, nie na drancovanie. Tu je teda veľký hriech, besnenie brucha: zriekli sme sa pomenovania „ľudia“, aby sme prijali iné pomenovanie, „spotrebitelia“. Ani sme si neuvedomili, že nás tak niekto začal nazývať. Boli sme stvorení, aby sme boli „eucharistickými“ mužmi a ženami, schopnými vďačnosti, rozvážnymi v užívaní zeme, a namiesto toho sme v nebezpečenstve, že sa premeníme na dravcov. Teraz si uvedomujeme, že táto forma „obžerstva“ spôsobila veľa škody vo svete.

Prosíme Pána, aby nám pomáhal na ceste striednosti, a aby rôzne druhy obžerstva neovládli náš život.

(Preklad: Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Smilstvo

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dobre dnes počúvajte katechézu, lebo po nej tu budeme mať cirkus, ktorý nás bude zabávať.

Pokračujeme v našom itinerári o nerestiach a cnostiach a starovekí otcovia nás učia, že po obžerstve je druhým „démonom“, čiže nerestou, ktorá sa vždy krčí pri dverách srdca, smilstvo. Zatiaľ čo obžerstvo je nenásytnosť voči jedlu, táto druhá nerest je istým druhom „nenásytnosti“ voči druhému človeku, teda jedovatým putom, ktoré ľudia udržiujú medzi sebou, najmä v oblasti sexuality.

Dobre si všimnime: v kresťanstve sa sexuálny pud neodsudzuje. Biblická kniha Pieseň piesní je nádhernou básňou o láske medzi dvoma snúbencami. Tento krásny rozmer našej ľudskosti, sexuálny rozmer, dimenzia lásky, však nie je bez nebezpečenstva, a to až do takej miery, že už svätý Pavol sa musí touto otázkou zaoberať v Prvom liste Korintánom. Píše: «Ba počuť aj o smilstve medzi vami, a o takom smilstve, o akom ani medzi pohanmi nepočuť» (5,1). Apoštolova výčitka sa týka práve nezdravého zaobchádzania so sexualitou zo strany niektorých kresťanov.

Pozrime sa však na ľudskú skúsenosť, na skúsenosť zamilovanosti. Máme tu mnohých mladomanželov, vy by ste o tom mohli hovoriť! Prečo sa toto tajomstvo deje a prečo je to taká strhujúca skúsenosť v živote ľudí, nikto z nás nevie. Človek sa zalúbi do druhého, príde zamilovanosť. Je to jedna z najprekvapujúcejších skutočností života. Značná časť piesní, ktoré počúvame v rádiu, je o tomto: o láske, ktorá vzbĺkne, o láske vždy hľadanej no nikdy nedosiahnutej, o láske plnej radosti, či o takej, ktorá trápi až k slzám.

Zamilovanosť, ak nie je znečistená nerestou, je jedným z najčistejších pocitov. Zamilovaný človek sa stáva veľkodušným, rád obdarúva, píše listy a básne. Prestáva myslieť na seba, aby sa úplne zameral na toho druhého a to je pekné. Ak sa zamilovaného človeka spýtate: z akého dôvodu miluješ?, nenájde žiadnu odpoveď. V toľkých ohľadoch je jeho láska bezpodmienečná, bez akéhokoľvek dôvodu. Táto silná láska je aj trochu naivná: milujúci v skutočnosti nepozná tvár toho druhého, má sklon si ho idealizovať, je pripravený dávať sľuby, ktorých váhu hneď nechápe. Táto akoby „záhrada“, kde sa množia úžasné veci, však nie je v bezpečí pred zlom. Poškvrňuje ju démon smilstva a táto nerest je obzvlášť odporná, a to prinajmenšom z dvoch dôvodov.

Po prvé preto, že ničí vzťahy medzi ľuďmi. Na zdokumentovanie takejto skutočnosti, žiaľ, stačia každodenné správy. Koľko vzťahov, ktoré sa začali tým

najlepším spôsobom, sa potom zmenilo na toxické vzťahy, na vlastnícky vzťah k tomu druhému, na vzťahy bez rešpektu a zmyslu pre hranice? Sú to lásky, v ktorých chýbala čistota: čnosť, ktorú si netreba zamieňať so sexuálnou zdržanlivosťou – čistota je viac než sexuálna zdržanlivosť -, skôr ju treba spájať s vôľou nikdy nevlastniť toho druhého. Milovať znamená rešpektovať druhého, hľadať jeho šťastie, rozvíjať empatiu voči jeho pocitom, disponovať poznaním tela, psychológie a duše, ktoré nie sú naše vlastné a ktoré treba kontemplovať pre krásu, ktorú nesú. Toto je milovať a láska je krásna.

Na druhej strane, smilstvo si z toho všetkého robí posmech. Smilstvo drancuje, okráda, konzumuje v zhone, nechce počúvať druhého, ale len svoju potrebu a svoje potešenie. Smilstvo považuje každé dvorenie za nudné, nehľadá tú syntézu medzi rozumom, pudom a citom, ktorá by nám pomohla viesť život múdro. Smilník vyhľadáva jedine skratky: nechápe, že cestu k láske treba prejsť pomaly, a táto trpezlivosť, ktorá zďaleka nie je synonymom nudy, vytvára šťastné láskyplné vzťahy.

Existuje však aj druhý dôvod, prečo je smilstvo nebezpečnou nerestou. Medzi všetkými ľudskými pôžitkami má sexualita mocný hlas. Zapája všetky zmysly, prebýva ako v tele, tak aj v psychike. A to je pekné, avšak ak nie je udržiavaná v disciplíne trpezlivosťou, ak nie je vpísaná do vzťahu a do príbehu, v ktorom ju dvaja jedinci premenia na láskyplný tanec, mení sa na reťaz, ktorá človeka zbavuje slobody.

Sexuálne potešenie, ktoré je Božím darom, je podkopávané pornografiou: uspokojením bez vzťahu, ktoré môže vytvárať formy závislosti. Lásku musíme chrániť – lásku srdca, mysle, tela, čistú lásku v darovaní sa druhému. A toto je krása sexuálneho vzťahu.

Vyhrať boj proti smilstvu, proti tomu, aby sme z druhého robili vec, môže byť úsilím trvajúcim aj celý život. Avšak odmena za tento boj je absolútne tou najdôležitejšou, pretože ide o zachovanie tej krásy, ktorú Boh vpísal do svojho stvorenia, keď si predstavoval lásku medzi mužom a ženou - ktorá nie je na využívanie jeden druhého, ale pre to, aby sa vzájomne milovali. Ide o zachovanie tej krásy, vďaka ktorej veríme, že budovať spoločný príbeh je lepšie ako loviť dobrodružstvá – existuje mnoho Casanovov –, pestovať nehu je lepšie ako skloniť sa pred démonom vlastníctva – skutočná láska nevlastní, ale sa daruje –, slúžiť je lepšie ako dobývať. Pretože ak niet lásky, život je smutný, je smutnou samotou.

(Preklad: Andrej Klapka a Zuzana Klimanová)

[Back to Contents](#)

Lakomstvo

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Pokračujeme v katechézach o nerestiach a čnostiach a dnes budeme hovoriť o lakomstve, teda o takej forme pripútanosti k peniazom, ktorá človeku bráni vo veľkodušnosti.

Nie je to hriech, ktorý sa týka len ľudí vlastniacich veľký majetok, ale je to všeobecná nerest, ktorá často nemá nič spoločné so stavom na bankovom účte. Je to choroba srdca, nie peňaženky.

Púštni otcovia skúmali túto nerest a zistili, že sa lakomstvo môže zmocniť aj mníchov, ktorí sa zriekli obrovského dedičstva. V samote svojej cely lipli na predmetoch malej hodnoty: nepožičiavali ich, nedelili sa o ne a ešte menej boli ochotní ich darovať. Pripútanosť k maličkostiam oberá o slobodu. Tieto predmety sa pre nich stali akýmsi fetišom, od ktorého sa nedalo odpútať. Bol to akýsi návrat do štádia dieťaťa, ktoré zvierá hračku a opakuje: „To je moje! To je moje!“. V tomto nárokovaní si sa skrýva nezdravý vzťah k skutočnosti, ktorý môže vyústiť do foriem nutkavého odkladania alebo patologického hromadenia.

Na vyliečenie tejto choroby mnísi navrhovali drastickú, ale veľmi účinnú metódu: rozjímanie o smrti. Keby človek na tomto svete nahromadil akokoľvek veľa majetku, jedným sme si absolútne istí: že do rakvy si ho nevezmeme. Veci si nemôžeme odniesť! Tu sa ukazuje nezmyselnosť tejto neresti. Naviazanosť na majetok, ktorú si budujeme s vecami, je len zdanlivá, pretože nie sme pánmi sveta: táto zem, ktorú milujeme, v skutočnosti nie je naša a pohybujeme sa po nej ako cudzinci a pútnici (porov. Lv 25, 23).

Tieto jednoduché úvahy nám umožňujú nahliadnúť do bláznovstva lakomstva, ale aj do jeho najvnútornejšej podstaty. Je to snaha zahnať strach zo smrti: hľadať istoty, ktoré sa v skutočnosti rozpadnú v okamihu, keď ich uchopíme. Spomeňme si na podobenstvo o nerozumnom človeku, ktorému pole ponúklo bohatú úrodu, a tak sa uchlácholil myšlienkami, ako zväčšiť svoje sýpky, aby do nich vmestil celú úrodu. Ten človek mal všetko vypočítané, naplánované do budúcnosti. Nepočítal však s najistejšou premennou v živote: so smrťou. „Blázon,“ hovorí evanjelium, „ešte tejto noci požiadajú od teba tvoj život a čo si si nahromadil, čie bude?“ (Lk 12, 20).

V iných prípadoch nám túto službu robia práve zlodeji. Aj v evanjeliách niekoľko krát vyskytujú a hoci je ich konanie odsúdeniahodné, môže sa stať spásnym varovaním. Práve takto Ježiš káže v reči na vrchu: „Nezhromažďujte si poklady na zemi, kde ich moľ a hrdza ničia a kde sa zlodeji dobývajú a kradnú. V nebi si

zhromažďujte poklady: tam ich neničí ani mol, ani hrdza a tam sa zloději nedobývajú a nekradnú“ (Mt 6, 19 - 20).

V rozprávani púštnych otcov sa spomína zloděj, ktorý prekvapil mnícha v spánku a ukradol mu pár vecí, ktoré mal vo svojej cele. Keď sa mních prebudil, vôbec nebol znepokojený tým, čo sa stalo, vydal sa po zlodějovej stope, a keď ho našiel, namiesto toho, aby si vzal ukradnuté veci, dá mu ešte pár zvyšných vecí so slovami: „Toto si si zabudol vziať!“

My, bratia a sestry, síce môžeme byť pánmi vecí, ktoré vlastníme, ale často sa stane opak: nakoniec vlastní ony nás. Niektorí boháči už nie sú slobodní, nemajú čas ani na oddych, musia sa obzerať cez plece, pretože hromadenie majetku si vyžaduje aj jeho stráženie. Sú stále znepokojení, pretože je potrebné veľa potu na budovanie majetku, avšak ten môže v okamihu zmiznúť. Zabúdajú na evanjeliové kázanie, ktoré netvrdí, že bohatstvo samo osebe je hriechom, ale určite vyžaduje si zodpovednosť. Boh nie je chudobný: je Pánom všetkého, ale – ako píše svätý Pavol – „hoci bol bohatý, stal sa pre vás chudobným, aby ste vy jeho chudobou obohatili“ (2 Kor 8, 9).

Toto je to, čo lakomec nechápe. Mohol byť zdrojom požehnanja pre mnohých, ale namiesto toho skĺzol do slepej uličky nešťastia.

Život lakomca je škaredý. Spomínam si na jedného pána, ktorého som stretol v inej diecéze. Išlo o veľmi bohatého muža, ktorý mal chorú matku. Bol ženatý. Bratia sa striedali v starostlivosti o mamu a mama ráno jedla jogurt. Tento pán jej ráno dával polovicu, aby jej poobede dal druhú polovicu a ušetril. Takáto je lakomosť, pripútanosť k majetku. Potom tento pán zomrel a komentáre ľudí, ktorí prišli na smútočný obrad, boli takéto: „Vidíte, že ten človek pri sebe nič nemá, všetko mu zostalo. A potom, trochu sa vysmievajúc, hovorili: ‚Nie, nie, nemohli zatvoriť rakvu, lebo si chcel všetko vziať so sebou‘. Toto, lakomstvo, vyvoláva u iných posmech: že nakoniec musíme odovzdať svoje telo a dušu Pánovi a všetko musíme nechať. Buďme opatrní! A buďme štedrý, štedrý ku každému a štedrý k tým, ktorí nás najviac potrebujú. Ďakujem.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Martin Jarábek, Andrej Klapka)

[Back to Contents](#)

Hnev

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

V posledných týždňoch hovoríme o nerestiach a cnostiach. Dnes sa pozastavíme a budeme uvažovať o hneve. Je to obzvlášť temná nerest, ale z vonkajšieho hľadiska ju možno najľahšie odhaliť. Človek ovládaný hnevom len ťažko skrýva tento impulz: spoznáš ho podľa pohybov jeho tela, agresivity, sťaženého dýchania, zachmúreného a zamračeného pohľadu.

Vo svojom najostrejšom prejave je hnev zlovykom, ktorý nás nenecháva na pokoji. Ak vzniká z utrpanej (alebo z domnelej) krivdy, často sa nerozpúta proti vinníkovi, ale proti prvému previnilcovi. Sú muži, ktorí v práci zadržávajú svoj hnev, aby ukázali, že sú pokojní a súcitní, ale keď prídu domov, stanú sa pre svoje manželky a deti neznesiteľnými. Hnev je prenikavá nerest: dokáže nás pripraviť o spánok a spôsobiť, že v myslí neustále niečo spriadame a nedokážeme nájsť bariéru, ktorá by nám zabránila v uvažovaní a premýšľaní.

Hnev je nerest, ktorá ničí ľudské vzťahy. Vyjadruje neschopnosť prijať odlišnosť druhého, najmä keď sa jeho životné rozhodnutia rozchádzajú s našimi. Nezastavuje sa pri nesprávnom správaní jednej osoby, ale hádže do kotla všetko: je to ten druhý, taký aký je, kto vyvoláva hnev a nevôľu. Človek začne nenávidieť tón jeho hlasu, banálne každodenné gestá, jeho spôsoby uvažovania a cítenia.

Keď vzťah klesne na túto úroveň, človek už stráca nadhľad. Hnev spôsobuje stratu jasnosti. Pretože jednou z charakteristík hnevu neraz je, že sa postupom času nedokáže zmierniť. V takých prípadoch aj odstup a mlčanie namiesto toho, aby bremeno nepochopenia utíšili, ho ešte zväčšia. Práve z tohto dôvodu apoštol Pavol - ako sme počuli - odporúča kresťanom, aby problém riešili hneď a pokúsili sa o zmierenie: „Nech nezapadá slnko nad vašim hnevom“ (Ef 4, 26). Je dôležité, aby sa všetko vyriešilo okamžite, ešte pred západom slnka. Ak počas dňa vznikne nejaké nedorozumenie a dvaja ľudia si už nerozumejú a zrazu sa vnímajú ako vzdialení, noc by nemala byť vydaná napospas diablu. Nerest by nám nedala v noci spať a rozmýšľali by sme nad našimi dôvodmi a neodôvodniteľnými chybami, ktoré nikdy nie sú naše a vždy sú toho druhého. Je to takto: keď človeka ovláda hnev, vždy hovorí, že problém je v druhom človeku; nikdy nie je schopný uznať svoje vlastné chyby, svoje vlastné nedostatky.

V modlitbe „Otče náš“ nás Ježiš vyzýva, aby sme sa modlili za naše medziludské vzťahy, ktoré sú mínovým poľom: rovinou, ktorá nikdy nie je dokonale vyvážená. V živote máme do činenia s dlžníkmi, ktorí sú nám zviazaní; tak ako ani my sme určite nie vždy všetkých milovali správnu mierou. Niekomu sme neopätovali lásku, ktorá mu patrila. Všetci sme hriešnici, všetci, a každý z nás má účty v

červených číslach, na to nezabúdajme! Preto sa všetci musíme naučiť odpúšťať, aby nám bolo odpustené. Ľudia nezostanú spolu, ak sa nebudú cvičiť v umení odpúšťať, nakoľko je to v ľudských silách. To, čo pôsobí na hnev je láskavosť, srdečnosť, miernosť, trpezlivosť.

K téme hnevu však treba povedať ešte jednu vec. Hovorí sa, že je to hrozná nerosť, že stojí na počiatku vojen a násilia. Prológ Iliady opisuje „Achillov hnev“, ktorý bude príčinou „nekonečného smútku“. Ale nie všetko, čo sa rodí z hnevu, je nesprávne. Predkovia si boli dobre vedomí, že v nás existuje podráždená časť, ktorá sa nedá a nesmie popierať. Vášne sú do istej miery nevedomé: dejú sa, sú to životné skúsenosti. Za hnev nie sme zodpovední pri jeho vzniku, ale vždy pri jeho ďalšom vývoji. A niekedy je dobré, aby sa hnev ventiloval správnym spôsobom. Keby sa človek nikdy nenahneval, keby sa nerozhorčil nad nespravodlivosťou, keby necítil, ako sa mu niečo chveje v útrobach pri útlaku slabšieho človeka, potom by to znamenalo, že nie je človekom, a už vôbec nie kresťanom.

Existuje však aj sväté rozhorčenie, ktoré nie je hnevom, ale vnútorným hnutím, svätým rozhorčením. Ježiš ho vo svojom živote niekoľkokrát poznal (porov. Mk 3, 5): nikdy neodpovedal na zlo zlom, ale v duši tento pocit cítil a v prípade kupcov v chráme vykonal rázny a prorocký čin, diktovaný nie hnevom, ale horlivosťou za Pánov dom (porov. Mt 21, 12 - 13). Musíme dobre rozlišovať: horlivosť, sväté rozhorčenie, to je jedna vec; hnev, ktorý je zlý, je však niečo iné.

Je na nás, aby sme s pomocou Ducha Svätého našli správnu mieru vášní, aby sme ich dobre vychovávali, aby sa obrátili k dobru a nie k zlu. Ďakujem vám.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu - Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Smútok

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Na našej ceste katechéz o nerestiach a čnostiach sa dnes pozastavíme pri pomerne veľkej neresti, pri smútku, ktorý je chápaný ako sklúčenosť duše, neustále súženie, ktoré človeku bráni prežívať radosť zo svojho života.

V prvom rade treba poznamenať, že Otcovia v súvislosti so smútkom zaznamenali dôležitý rozdiel. Skutočne existuje smútok, ktorý je primeraný kresťanskému životu a ktorý sa s Božou milosťou mení na radosť: takýto smútok, samozrejme, nemožno odmietnuť a je súčasťou obrátenia. Existuje však aj druhý typ smútku, ktorý sa vkráda do duše a vrhá ju do stavu sklúčenosti: práve s týmto druhým typom smútku treba odhodlane a zo všetkých síl bojovať, pretože pochádza od Zlého. Toto rozlíšenie nachádzame aj u svätého Pavla, ktorý takto píše Korinťanom: „Zármutok podľa Božej vôle spôsobuje pokánie na trvalú spásu; zármutok sveta spôsobuje smrť“ (2 Kor 7, 10).

Jestvuje teda priateľský smútok, ktorý vedie k spáse. Spomeňme si na márnostatného syna z podobenstva: keď sa dotýka dna svojho úpadku, pociťuje veľkú horkosť a tá ho podnecuje, aby vstúpil do seba a rozhodol sa vrátiť do domu otca (porov. Lk 15, 11 – 20). Je to milosť nariekať nad svojimi hriechmi, pripomínať si stav milosti, z ktorého sme vypadli, plakať, pretože sme stratili čistotu, ktorú si Boh vysníval pre nás.

Existuje však aj druhý smútok, ktorý je chorobou duše. Vzniká v ľudskom srdci, keď sa vytráca túžba alebo nádej. Tu sa môžeme odvolať na rozprávanie o emauzských učeníkoch v Lukášovom evanjeliu. Títo dvaja učeníci odchádzajú z Jeruzalema so sklamaným srdcom a cudzincovi, ktorý ich v istom okamihu sprevádza, sa zverujú: „A my sme dúfali, že on – čiže Ježiš – vykúpi Izrael“ (Lk 24, 21). Dynamika smútku sa spája so skúsenosťou straty.

V ľudskom srdci sa rodia nádeje, ktoré sú niekedy zmarené. Môže to byť túžba vlastniť niečo, čo človek nedokáže získať; ale aj niečo dôležité, napríklad nejaká citová strata. Keď nastane takáto situácia, srdce človeka akoby spadlo do priepasti a pocity, ktoré prežíva, sú sklúčenosť, slabosť ducha, depresia a úzkosť. Všetci prechádzame skúškami, ktoré v nás vyvolávajú smútok, pretože život v nás vyvoláva sny, ktoré sa potom roztriešťa. V tejto situácii sa niektorí po čase nepokoja spoliehajú na nádej, iní sa však utápajú v melanchólii a dovoľia jej, aby v ich srdci hnisala. Cítite z toho potešenie? Vidíte: smútok je akoby pôžitok z nepríjemného; je to ako vziať si horký cukrík bez cukru, zlý cukrík a cmúľať ho. Smútok nachádza útechu v neúteche.

Mních Evagrius rozpráva, že všetky neresti smerujú k pôžitku, nech je akokoľvek pominuteľný, zatiaľ čo smútok sa teší z opaku: z učičkania sa v nekonečnom smútku. Určité dlhotrvajúce smútky, pri ktorých človek stále zväčšuje prázdnotu po tom, kto tu už nie je, nie sú vlastné životu v Duchu. Určitá urazená zatrpknutosť, keď má človek stále na mysli nejakú požiadavku, kvôli ktorej na seba berie podobu obeť, v nás nevytvára zdravý život, nieto ešte kresťanský. V minulosti každého z nás je niečo, čo treba uzdraviť. Smútok sa z prirodzenej emócie môže zmeniť na zlý stav duše.

Za smútkom je zvodný démon. Otcovia púšte ho opisovali ako červa srdca, ktorý rozožiera a vyprázdňuje svojho hostiteľa. Tento obraz je krásny, umožňuje nám pochopiť. Čo mám teda robiť, keď som smutný? Zastaviť sa a pozrieť sa: je to dobrý smútok? Nie je to dobrý smútok? A reagovať podľa povahy smútku. Nezabúdajte, že smútok môže byť veľmi zlá vec, ktorá nás vedie k pesimizmu, vedie nás k egoizmu, ktorý sa ťažko lieči.

Bratia a sestry, musíme sa mať na pozore pred týmto smútkom a myslieť na to, že Ježiš nám prináša radosť zo vzkriesenia. Nech je život akokoľvek plný rozporov, neuskutočnených túžob, nezrealizovaných snov, či stratených priateľstiev, vďaka Ježišovmu zmŕtvychvstaniu môžeme veriť, že všetko bude zachránené. Ježiš vstal z mŕtvych nielen pre seba, ale aj pre nás, aby vykúpil všetky radosti, ktoré v našom živote zostali nenaplnené.

Viera vyháňa strach a Kristovo zmŕtvychvstanie odstraňuje smútok tak ako bol odstránený kameň z hrobu. Kresťan má každý deň trénovať postoj zmŕtvychvstania. Georges Bernanos vo svojom slávnom románe Denník dedinského farára nechal farára z Torcy povedať nasledovné: „Cirkvev má radosť, každú radosť, ktorá je vyhradená tomuto smutnému svetu. To, čo ste urobili proti nej (Cirkvi), urobili ste proti radosti.“ A iný francúzsky spisovateľ, León Bloy, nám zanechal túto nádhernú vetu: „Existuje len jeden smútok, [...] ten, že nie sme svätí“.

Nech nám Duch zmŕtvychvstalého Ježiša Krista pomáha, aby sme svätosťou prekonávali smútok.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Acedia – duchovné znechutenie

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Medzi všetkými hlavnými nerestami je jedna, ktorá často zostáva nepovšimnutá, možno kvôli svojmu názvu, ktorý je pre mnohých ťažko pochopiteľný: *acedia* (duchovné znechutenie). Preto sa v zozname nerestí pojem *acedia* často nahrádza iným, oveľa častejšie používaným: lenivosť. V skutočnosti je lenivosť skôr dôsledkom ako príčinou. Keď človek iba tak nečinne, ľahostajne a apaticky pôsobí, hovoríme, že je lenivý. Ale ako učí múdrosť starovekých otcov púšte, často je koreňom tejto lenivosti *acedia*, čo doslova z gréčtiny znamená „nedostatok starostlivosti“.

Je to veľmi nebezpečné pokušenie, s ktorým neradno žartovať. Človek, ktorý sa stane jeho obeťou, je akoby zdrvený túžbou po smrti: pociťuje odpor ku všetkému, vzťah s Bohom sa mu stáva nudným a aj tie najsvätejšie skutky, ktoré kedysi hriali jeho srdce, sa mu teraz zdajú byť úplne zbytočné. Človek začína ľutovať plynutie času a mladosť, ktorá je nenávratne za ním.

Acedia je definovaná ako „poludňajší démon“: zastihne nás uprostred dňa, keď únava vrcholí a nasledujúce hodiny sa zdajú monotónne, je nemožné ich prežívať. Mních Evagrius v jednom zo svojich slávnych opisov predstavuje toto pokušenie takto: „Oko lenivého človeka je neustále upreté na okná a v mysli fantazíruje o návštevníkoch [...] Pri čítaní lenivý človek často zíva a ľahko ho premáha spánok, prižmuruje oči, pretiera si ruky a odtiahnuv oči od knihy hľadá na stenu; potom opäť pozrie do knihy a zasa trochu prečíta [...] ; napokon skloní hlavu, položí si knihu pod ňu a upadne do ľahkého spánku, kým ho neprebudí hlad a nedonúti ho venovať sa svojim potrebám“; na záver: „Lenivý človek nekoná starostlivo Božie dielo“^[1].

Súčasní čitatelia vidia v týchto opisoch niečo, čo veľmi pripomína zlo depresie, a to z psychologického aj filozofického hľadiska. Pre tých, ktorí upadli do duchovného znechutenia (*acedie*), život stráca zmysel, modliť sa je nudné, každý boj sa zdá byť bezvýznamný. Ak sme aj v mladosti pestovali vášne, teraz sa nám zdajú nelogické; ako sny, ktoré nás neurobili šťastnými. Človek sa necháva unášať a rozptýlenie, nepremýšľanie, sa zdajú byť jediným východiskom: človek by chcel byť ako omráčený, mať úplne prázdnu myseľ... Je to tak trochu ako zomrieť vopred a je to nepekne.

Pred touto nerestou, o ktorej si uvedomujeme, že je veľmi nebezpečná, učiteľia duchovného života predkladajú rôzne východiská. Rád by som poukázal na to, čo sa mi zdá najdôležitejšie a čo by som nazval trpezlivosťou viery. Hoci pod náporom lenivosti človek túži byť „inde“, uniknúť z reality, treba mať naopak

odvahu zostať a prijať Božiu prítomnosť vo svojom „tu a teraz“, v mojej situácii, v takej aká je.

Mnísi hovoria, že cela je pre nich najlepšou učiteľkou života, pretože je to miesto, ktoré vám konkrétne a denne hovorí o vašom príbehu lásky k Pánovi. Démon lenivosti (*acedie*) chce zničiť práve túto jednoduchú radosť z toho, čo je tu a teraz, tento vďačný úžas nad skutočnosťou; chce ťa presvedčiť, že je to všetko márne, že nič nemá zmysel, že sa neoplatí o nič a o nikoho starať. V živote stretávame „duchovne znechutených“ ľudí, ľudí, o ktorých hovoríme: „Ale je ten človek nudný!“ a neradi sa s ním stretávame. Stretávame ľudí, ktorí majú postoj nudy, ktorý je nákazlivý. To je duchovné znechutenie (*acedia*).

Koľko ľudí v zajatí lenivosti, poháňaných beztvárnym nepokojom, nerozumne opustilo cestu dobra, ktorou sa predtým vydali! Zápas s lenivosťou (*acediou*) je rozhodujúci boj, ktorý treba vyhrať za každú cenu. A je to zápas, ktorý neušetril ani svätých, pretože v mnohých ich denníkoch nájdeme zopár stránok, v ktorých sa zverujú s neznesiteľnými chvíľami, so skutočnými nocami viery, keď sa všetko zdalo temné. Títo svätci nás učia prechádzať takouto nocou trpezlivo a prijať biedu svojej viery. Odporúčali pod útlakom duchovného znechutenia (*acedie*) udržiavať istú mieru odhodlania, stanovovať si dosiahnuteľnejšie ciele, ale zároveň vydržať a vytrvať, opierajúc sa o Ježiša, ktorý nás v pokušeniach nikdy neopúšťa.

Viera, sužovaná skúškou lenivosti (*acedie*), nestráca svoju hodnotu. Naopak, je to pravá viera, veľmi ľudská viera, ktorá napriek všetkému, napriek temnote, ktorá ju zaslepuje, stále pokorne verí. Je to viera, ktorá zostáva v srdci ako žeravé uhličky pod popolom. Vždy zostáva. A ak niekto z nás upadne do tejto neresti alebo do pokušenia lenivosti (*acedie*), skúste sa pozrieť do svojho vnútra a chráňte si uhličky viery: tak sa napreduje.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[1] Evagrio Pontico, Osem duchov zla, 14.

[Back to Contents](#)

Závisť a pýcha

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dnes rozoberieme dve hlavné neresti, ktoré nachádzame vo veľkých zoznamoch, ktoré nám zanechala duchovná tradícia: závisť a pýcha.

Začneme závisťou. Ak čítame Sväté písmo (porov. Gn 4), závisť sa nám javí ako jedna z najstarších nerestí: Kainova nenávisť voči Ábelovi sa rozpútala, keď si uvedomil, že bratove obety sú Bohu milé. Kain bol prvorodeným synom Adama a Evy, vzal si najväčší podiel z otcovho dedičstva, a predsa stačilo to, že sa jeho mladšiemu bratovi Ábelovi vydarila maličkosť a Kain sa nahneval. Tvár závistlivca je vždy smutná: jeho pohľad je sklonený, zdá sa, že neustále hľadá do zeme, ale v skutočnosti nevidí nič, pretože jeho myseľ je zahalená myšlienkami plnými zloby. Závisť, ak sa nekontroluje, vedie k nenávisti voči druhému. Ábela zabila Kainova ruka, lebo sa nedokázal vyrovnáť so šťastím svojho brata.

Závisť je zlo, ktoré je predmetom záujmu nielen v kresťanstve: priťahuje pozornosť filozofov a učencov z každej kultúry. Jej základom je vzťah medzi nenávisťou a láskou: človek chce zlo pre toho druhého, ale v skrytosti si želá byť ako on. Ďalej zjavuje to, akí by sme chceli byť a akí v skutočnosti nie sme. Šťastie iného sa nám zdá byť nespravodlivé: iste – myslíme si – žeby sme si jeho úspechy alebo šťastie zaslúžili oveľa viac!

Základom tejto neresti je falošná predstava o Bohu: neakceptujeme, že Boh má svoju vlastnú „matematiku“, odlišnú od našej. Napríklad v Ježišovom podobenstve o robotníkoch, ktorých pán povolal do vinice v rôznych hodinách dňa. Tí, čo prišli v prvú hodinu, sa domnievajú, že majú nárok na vyššiu mzdu ako tí, čo prišli poslední; pán však dáva všetkým rovnakú mzdu a hovorí: „Nesmiem vari so svojím robiť, čo chcem? Či na mňa zazeráš preto, že som dobrý?“ (Mt 20, 15). Chceli by sme Bohu nanútiť našu sebeckú logiku, kým Božou logikou je láska. Dobré veci, ktoré nám dáva, sú určené na to, aby sme sa o ne delili. Preto svätý Pavol vyzýva kresťanov: „Milujte sa navzájom bratskou láskou, predbiehajte sa vzájomne v úctivosti“ (Rim 12, 10). Tu je liek na závisť!

A dostávame sa k druhej neresti, ktorú dnes rozoberieme: k pýche. Ide ruka v ruke s démonom závisťi a spolu tieto dve neresti charakterizujú človeka, ktorý túži byť stredobodom sveta, chce slobodne využívať všetko a všetkých, chce byť predmetom každej chvály a každej lásky. Pýcha je nafúknutá a neopodstatnená sebaúcta. Pyšný človek má ťažkopádne „ego“: nie je empatický a neuvedomuje si, že okrem neho sú na svete aj iní ľudia. Jeho vzťahy sú vždy účelové, sú poznačené nadradenosťou nad druhými. Musí každému predvádzať svoju osobu, svoje skutky a svoje úspechy: je to večný žobrák o pozornosť. A keď niekedy jeho kvality

nie sú uznané, vtedy sa prudko rozčúli. Ostatní sú nespravodliví, nechápu, nie sú na úrovni.

Evagrius Ponticus vo svojich spisoch opisuje trpkú príhodu istého mnícha zasiahnutého pýchou. Po prvých úspechoch v duchovnom živote má pocit, že už je v cieli, a tak sa vrhá do sveta, aby prijímal jeho ovácie. Neuvedomuje si však, že je len na začiatku duchovnej cesty a že upadol do pokušenia, ktoré ho čoskoro zrazí na kolená.

Duchovní učitelia na uzdravenie pyšného človeka nenavrhujú veľa spôsobov nápravy. Zlo márnivosti má totižto svoj liek samo v sebe: ocenenia, ktoré pyšný očakával, že zožne od sveta, sa čoskoro obrátia proti nemu. Mnoho ľudí, ktorí boli oklamaní falošnou predstavou o sebe samých, sa potom prepadlo do hriechov, za ktoré sa čoskoro museli hanbiť!

Najlepší návod na prekonanie pýchy môžeme nájsť v svedectve svätého Pavla. Apoštol sa stále vyrovnával so slabosťou, ktorú nikdy nedokázal prekonať. Trikrát prosil Pána, aby ho oslobodil od tohto trápenia, ale nakoniec mu Ježiš odpovedal: „Stačí ti moja milosť, lebo sila sa dokonale prejavuje v slabosti“. Od toho dňa bol Pavol oslobodený. A jeho záver by sa mal stať aj naším: „A tak sa budem radšej chváliť svojimi slabosťami, aby vo mne prebývala Kristova sila“ (2 Kor 12, 9).

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Pýcha

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Na našej ceste katechéz o nerestiach a čnostiach sa dnes dostávame k poslednej z nerestí: k pýche. Starobylí Gréci ju definovali slovom, ktoré by sme mohli preložiť ako „nadmerný lesk“. V skutočnosti je pýcha sebaopovyšovanie, domýšľavosť, márnivosť. Tento pojem sa objavuje aj v zozname nerestí, ktoré vymenúva Ježiš, aby vysvetlil, že zlo vždy vychádza z ľudského srdca (porov. Mk 7, 22). Pyšný je ten, kto si myslí, že je oveľa viac, ako v skutočnosti je; ten, kto sa trasie, aby ho uznali za väčšieho ako iných, vždy chce vidieť uznanie svojich zásluh a pohŕda inými tým, že ich považuje za menejcenných.

Z tohto prvého opisu vidíme, že nerest pýchy je veľmi blízka neresti márnomyseľnosti, ktorú sme si predstavili minule. Ak je však márnomyseľnosť chorobou ľudského ega, v porovnaní so spúšťou, ktorej je pýcha schopná, je to len detská choroba. Pri analýze ľudských hlúpostí antickí mnísi rozoznávali určitý poriadok v postupnosti zla: začínali najhrubšími hriechmi, ako je obžerstvo a končili najznepokojujúcejšími netvormi. Zo všetkých nerestí je pýcha veľkou kráľovnou. Nie náhodou ju Dante v Božskej komédii zaraďuje do prvého prstenca očistca: tí, ktorí podľahli tejto neresti, sú ďaleko od Boha a náprava tohto zla si vyžaduje čas a úsilie viac než akýkoľvek iný boj, do ktorého je kresťan povolany.

V skutočnosti sa v tomto zle skrýva radikálny hriech, absurdný nárok byť ako Boh. Hriech našich prarodičov, o ktorom sa rozpráva v knihe Genezis, je vo všetkých ohľadoch hriechom pýchy. Pokušiteľ im hovorí: „Keď z neho budete jesť, otvorí sa vám oči a vy budete ako Boh“ (Gn 3, 5). Duchovní autori sa snažia opísať dôsledky pýchy v každodennom živote, ilustrovať ako ničí ľudské vzťahy, chcú zdôrazniť ako toto zlo otravuje cit bratstva, ktorý by mal naopak ľudí spájať.

Tu je teda dlhý zoznam symptómov, ktoré prezrádzajú, že človek podľahol neresti pýchy. Je to zlo so zjavnou fyzickou podobou: pyšný človek je povýšenecký, má „tuhý krk“, to znamená, že má strnulý krk, ktorý sa neohýba. Je to človek, ktorý ľahko podlieha pohŕdavému úsudku: ľahkovážne vynáša neodvolateľné súdy nad inými, ktorí sa mu zdajú beznádejne neschopní. Vo svojej povýšenosti zabúda, že Ježiš nám v evanjeliách dal len veľmi málo morálnych príkazov, ale v jednom z nich bol nekompromisný: nikdy nesúď. To, že máš do činenia s pyšným človekom, si uvedomíš, keď na malú konštruktívnu kritiku alebo na úplne neškodnú poznámku zareaguje prehnaným spôsobom, akoby niekto urazil jeho majestáť: rozzúri sa, kričí, urazene preruší vzťahy s ostatnými.

S človekom chorým na pýchu sa dá urobiť len málo. Nedá sa s ním hovoriť, nieto ho ešte upozorňovať na chyby, pretože mu celkom chýba reálny pohľad na seba.

Treba s ním mať len trpezlivosť, pretože jedného dňa sa jeho budova zrúti. Jedno talianske príslovie hovorí: „Pýcha sa nesie na koni, ale vracia sa pešo“. V evanjeliách sa Ježiš stretáva s mnohými pyšnými ľuďmi a často odhaľuje túto nerest aj u ľudí, ktorí ju veľmi dobre skrývali. Peter sa vystatuje svojou vernosťou: „Aj keby ťa všetci opustili, ja ťa neopustím!“ (porov. Mt 26, 33). Čoskoro však zakúsi, že je ako ostatní, tiež vystrašený pred smrťou, o ktorej si nepredstavoval, že by mohla byť tak blízko.

A tak druhý Peter, ten, ktorý sa už nepovyšuje, ale roní slané slzy, bude Ježišom vyliečený a neskôr bude schopný niesť ťarchu Cirkvi. Predtým sa vystatoval domýšľavosťou, ktorou sa radšej vystatovať nemal; teraz je namiesto toho verným učeníkom, ktorému, ako hovorí podobenstvo, môže on „zveriť všetok svoj majetok“ (Lk 12, 44).

Záchrana prichádza prostredníctvom pokory, skutočného lieku proti každej pýche. V Magnifikate ospevuje Panna Mária Boha, ktorý svojou mocou rozptýlil tých, čo pyšne zmýšľajú, pretože majú choré srdcia. Je zbytočné ukradnúť niečo Bohu, ako by radi urobili pyšní, pretože on nám chce darovať všetko. Preto apoštol Jakub svojmu spoločenstvu zranenému bojmi, ktoré majú pôvod v pýche, píše: „Boh pyšným odporuje, ale pokorným dáva milosť“ (Jak 4, 6).

A preto teda, drahí bratia a sestry, využime toto pôstne obdobie na premáhanie našej pýchy.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Jozef Kováčik, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Čnostné konanie

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Po tom, čo sme ukončili rozbor nerestí, je čas obrátiť náš pohľad na symetrický obraz, ktorý stojí v protiklade k skúsenosti so zlom. Ľudské srdce sa môže oddávať zlým vášňam, môže načúvať škodlivým pokušeniam preoblečeným do presvedčivého rúcha, ale môže sa im aj vzoprieť. Akokoľvek to vyzerá namáhavé, človek je stvorený pre dobro, ktoré ho skutočne naplňa, a môže sa v tomto umení aj cvičiť, vďaka čomu sa v ňom či v nej určité dispozície stávajú trvalými. Úvahy o tejto našej úžasnej možnosti tvoria klasickú kapitolu morálnej filozofie: kapitolu o čnostiach.

Rímski filozofi ju nazývali virtus, grécki aretè. Latinský termín zdôrazňuje predovšetkým to, že čnostný človek je silný, odvážny, schopný disciplíny a askézy; preto je cvičenie sa v čnostiach ovocím dlhého klíčenia, ktoré si vyžaduje námahu a aj utrpenie. Na druhej strane grécke slovo aretè označuje niečo, čo exceluje, niečo, čo vyniká, čo vzbudzuje obdiv. Čnostný človek je teda ten, kto sa nezvrhne a nezdeformuje, ale je verný svojmu povolaniu a naplno sa realizuje.

Boli by sme na omyle, keby sme si mysleli, že svätci sú výnimkami ľudstva, že sú akýmsi úzkym okruhom šampiónov, ktorí žijú nad limitmi nášho druhu. V tejto perspektíve, ktorú sme práve predstavili v súvislosti s čnosťami, sú svätí naopak tými, ktorí sa stávajú úplne sami sebou, ktorí realizujú povolanie vlastné každému človeku. Aký by to bol šťastný svet, keby spravodlivosť, úcta, vzájomná dobrosrdečnosť, veľkosť ducha a nádej boli bežnosťou, a nie vzácnou odlišnosťou! Práve preto by kapitolu o čnostnom konaní v týchto našich dramatických časoch, v ktorých sa často stretávame s tým najhorším z človeka, mali všetci znovu objaviť a praktizovať. V zdeformovanom svete si musíme pripomenúť podobu, na ktorú sme boli stvárnení, Boží obraz, ktorý je do nás navždy vtlačený.

Ako však môžeme definovať pojem čnosť? Katechizmus katolíckej Cirkvi nám ponúka presnú a stručnú definíciu: „Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro“ (č. 1803). Nie je to teda nejaké improvizované a trochu náhodné dobro, ktoré sporadicky padá z neba. Dejiny nám hovoria, že aj zločinci vo chvíli jasnozrivosti konali dobré skutky; iste, tieto skutky sú zapísané v „Božej knihe“, avšak čnosť je niečo iné. Je to dobro, ktoré sa rodí pomalým dozrievaním človeka, kým sa nestane jeho vnútornou črtou. Čnosť je habitus slobody. Ak sme slobodní v každom skutku a zakaždým sme pozvaní rozhodovať sa medzi dobrom a zlom, čnosť je to, čo nám umožňuje mať návyk k správnej voľbe.

Ak je čnosť tak krásnym darom, hneď sa vynára otázka: ako je možné ju získať? Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá, je zložitá. Pre kresťana je prvou

pomocou Božia milosť. V nás pokrstených pôsobí Duch Svätý, ktorý koná v našej duši, aby ju viedol k čnostnému životu. Koľko kresťanov dospelo k svätosti cez slzy, keď si uvedomili, že nedokážu prekonať niektoré slabosti! Avšak zakúsili, že Boh dokončil to dobré dielo, ktoré bolo pre nich len náčrtom. Milosť vždy predchádza nášmu morálnemu úsiliu.

Okrem toho nikdy nesmieme zabúdať na veľmi bohatú lekciu pochádzajúcu z pradávnej múdrosti, ktorá nám hovorí, že čnosť rastie a dá sa rozvíjať. A aby sa tak stalo, prvým darom Ducha, o ktorý treba prosiť, je práve múdrosť. Človek nie je akýmsi územím voľným na podmanenie pôžitkami, emóciami, pudmi, vášňami, bez toho, aby bol schopný niečo urobiť proti týmto niekedy chaotickým silám, ktoré v ňom prebývajú. Jedným neoceniteľným darom, ktorý vlastnime, je otvorenosť mysle, je to múdrosť, ktorá sa vie poučiť z chýb, aby dobre nasmerovala život. Ďalej potrebujeme dobrú vôľu – schopnosť voliť si dobro, formovať sa prostredníctvom asketických cvičení, vyhýbajúc sa excesom.

Drahí bratia a sestry, začnime teda našu púť prostredníctvom čností v tomto ich vyrovnanom svete, ktorý je náročný, ale rozhodujúci pre naše šťastie.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Zuzana Klimanová)

[Back to Contents](#)

Rozvážnosť

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Teraz si vypočujeme dnešnú katechézu, opäť na tému nerestí a čností. Poprosil som Mons. Giroliho [zo Štátneho sekretariátu], aby ju prečítal, pretože ja ešte nemôžem. Ďakujem.

Dnešnú katechézu venujeme čnosti rozvážnosti. Spolu so spravodlivosťou, mravnou silou a miernosťou tvorí tzv. Kardinálne (hlavné) čnosti, ktoré nie sú exkluzívnou výsadou kresťanov, ale patria do dedičstva starovekej múdrosti, najmä gréckych filozofov. Preto jednou z najzaujímavejších tém v diele stretnutia a inkulturácie bola práve téma čností.

V stredovekých spisoch nie je prezentácia čností jednoduchým zoznamom pozitívnych vlastností duše. Vychádzajúc z klasických autorov vo svetle kresťanského zjavenia si teológovia predstavovali sedmičku čností – tri teologálne a štyri kardinálne – ako akýsi živý organizmus, v ktorom zaberá každá čnosť svoj harmonický priestor. Existujú základné čnosti a doplňujúce (vedľajšie) čnosti, ako piliere, stĺpy a ich hlavice. Tu azda nič nedokáže tak ako architektúra stredovekej katedrály obnoviť predstavu o harmónii, ktorá existuje v človeku, a o jeho neustálom pnutí smerom k dobru.

Začnime teda rozvážnosťou. Nie je to čnosť ustráchaného človeka, ktorý vždy váha, čo má urobiť. Nie, to je nesprávna interpretácia. Nie je to ani len obozretnosť, opatrnosť. Priznať prvenstvo rozvážnosti znamená, že konanie človeka je v rukách jeho rozumu a slobody. Rozvážny človek je tvorivý: uvažuje, hodnotí, snaží sa pochopiť zložitú skutočnosť a nenechá sa premôcť emóciami, lenivosťou, tlakom či ilúziami.

Vo svete, v ktorom dominuje zovňajšok, povrchné myšlienky a banalita či už dobra a či zla, si prastará lekcia rozvážnosti zaslúži, aby sme ju znovu získali.

Svätý Tomáš ju v nadväznosti na Aristotela nazval „recta ratio agibilium“. Je to schopnosť riadiť konanie s cieľom nasmerovať ho k dobru; preto sa nazýva aj „kočičom čností“. Rozvážny je ten človek, ktorý si dokáže vybrať: život, pokiaľ zostáva v knihách, je vždy ľahký, avšak uprostred vetrov a vln každodenného života je to niečo celkom iné, často sme neistí a nevieme, ktorou cestou sa vydať. Ten, kto je rozvážny, si nevyberá náhodne: predovšetkým vie, čo chce, potom uvažuje o situáciách, nechá si poradiť a so širokým pohľadom a vnútornou slobodou si vyberie, ktorou cestou sa vydá. Nie je povedané, že sa nemôže dopustiť omylu – napokon stále sme len ľudia –, avšak aspoň sa vyhne veľkým vybočeniam. Žiaľ, v každom prostredí sa nájdu takí, ktorí majú tendenciu

odstrániť problémy povrchnými vtipmi alebo vždy vyvolávať polemiku. Rozvážnosť je naopak vlastnosť toho, kto je povolaný viesť či vládnuť: vie, že spravovať je ťažké, že existuje veľa uhlov pohľadu a treba sa ich snažiť zosúladiť, že treba robiť dobro nie len pre niektorých, ale pre všetkých.

Rozvážnosť tiež učí, že, ako sa hovorí, „dokonalé je nepriateľom dobrého“. Prílišná horlivosť totiž môže v niektorých situáciách spôsobiť katastrofy: môže zničiť stavbu, ktorá by si vyžadovala postupnosť; môže vyvolať konflikty a nedorozumenia; môže dokonca rozpútať násilie.

Rozvážny človek si vie zachovať spomienku na minulosť nie preto, že by sa bál budúcnosti, ale preto, že vie, že tradícia je dedičstvom múdrosti. Život pozostáva z neustáleho prelínania sa starých a nových vecí a nie je dobré si vždy myslieť, že svet sa začína od nás, že problémy musíme riešiť od nuly. A rozvážny človek je aj prezieravý. Keď sa raz rozhodneme pre cieľ, ku ktorému máme smerovať, treba si zaobstaráť všetky prostriedky na jeho dosiahnutie.

K výchove k rozvážnosti nám pomáhajú mnohé úryvky z evanjelia. Napríklad: rozvážny je ten, kto si stavia dom na skale, a nerozvážny je človek, kto si ho stavia na piesku (porov. Mt 7, 24 – 27). Múdre sú družičky, ktoré si nesú olej pre svoje lampy, a nerozumné sú tie, ktoré tak nekonajú (porov. Mt 25, 1 – 13). Kresťanský život je spojením jednoduchosti a prešibanosti. Ježiš, pripravujúc svojich učeníkov na misiu, odporúča: „Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov; buďte teda opatrní ako hady a jednoduchí ako holubice“ (Mt 10, 16). Akoby tým chcel povedať, že Boh chce, aby sme boli nielen svätí, ale aby sme boli aj rozumní svätí, pretože bez rozvážnosti je len krôčik k tomu, aby sme si pomýlili cestu!

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Zuzana Klimanová)

[Back to Contents](#)

Trpezlivosť

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dnešná audiencia sa mala pôvodne uskutočniť na námestí, ale kvôli dažďu bola presunutá dovnútra. Je pravda, že budete trochu nahusto, ale aspoň nezmokneme. Ďakujeme vám za vašu trpezlivosť.

Minulú nedeľu sme počúvali rozprávanie o Pánovom umučení. Na utrpenie, ktoré znáša, Ježiš odpovedá čnosťou, ktorá síce nepatrí medzi tradičné, no je veľmi dôležitá, je to čnosť *trpezlivosti*. Týka sa prijatia podstupeného utrpenia: nie náhodou má slovo *trpezlivosť* rovnaký základ slova ako *utrpenie*. A práve v pašiách rezonuje trpezlivosť Krista, ktorý s miernosťou a v tichosti prijíma zatknutie, facky a nespravodlivé odsúdenie; pred Pilátom sa nevyhovára; znáša urážky, pluvance a bičovanie vojakov; nesie ťarchu kríža; odpúšťa tým, ktorí ho pribíjajú na drevo, a na kríži nereaguje na provokácie, ale ponúka milosrdenstvo. Takáto je Ježišova trpezlivosť. Toto všetko nám hovorí, že Ježišova trpezlivosť nespočíva v stoickej odolnosti voči utrpeniu, ale je *ovocím väčšej lásky*.

Apoštol Pavol v takzvanom „Hymne na lásku“ (porov. 1 Kor 13, 4 – 7) úzko spája *lásku* a *trpezlivosť*. Pri opise prvej vlastnosti lásky totiž používa slovo, ktoré sa prekladá ako „velkodušná“, „trpezlivá“. Lásku je velkodušná, je trpezlivá. Vyjadruje prekvapujúci pojem, ktorý sa v Biblii často vracia: Boh sa pri našej nevere ukazuje ako zhovievavý, „pomalý do hnevu“ (porov. Ex 34, 6; porov. Nm 14, 18): namiesto toho, aby vylial svoj odpor k ľudskému zlu a hriechu, zjavuje sa ako väčší, pripravený zakaždým začať odznova s nekonečnou trpezlivosťou.

Toto je pre Pavla prvá črta Božej lásky, ktorá pri hriechu ponúka odpustenie. Ale nielen to: je to prvá črta každej veľkej lásky, ktorá vie na zlo odpovedať dobrom, ktorá sa neuzatvára v hneve a sklúčenosti, ale je vytrvalá a obnovuje sa. Trpezlivosť, ktorá začína odznova. Preto je koreňom trpezlivosti láska, ako hovorí svätý Augustín: „Človek je tým silnejší v znášaní akéhokoľvek zla, čím väčšia je v ňom Božia láska“ (*De patientia*, XVII).

Dalo by sa teda povedať, že niet lepšieho *svedectva* o Ježišovej láske ako stretnúť *trpezlivého kresťana*. Pomyslime na to, koľko matiek a otcov, robotníkov, lekárov a sestier, chorých, každý deň v skrytosti skrášluje svet svätou trpezlivosťou! Ako hovorí Písmo, „lepšie je byť trpezlivý ako silák“ (*Prís 16, 32*). Budme však úprimní: trpezlivosť nám často chýba. V bežnom živote bývame netrpezliví, všetci. Potrebujeme ju ako „základný vitamín“, aby sme vydržali, ale inštinktívne sa stávame netrpezlivými a na zlo odpovedáme zlom: je ťažké zachovať pokoj, ovládať svoje inštinkty, brzdiť zlé reakcie, zmierňovať hádky a konflikty v rodine,

v práci alebo v kresťanskom spoločenstve. Okamžite prichádza odpoveď, nie sme schopní byť trpezliví.

Nezabúdajme však na to, že trpezlivosť nie je len nevyhnutnosťou, ale aj *povolaním*: ak je Kristus trpezlivý, aj kresťan je povolaný byť trpezlivým. A to si vyžaduje, aby sme išli proti prúdu dnes rozšírenej mentality, v ktorej prevláda uponáhľanosť a túžba mať „všetko a hneď“, keď sú ľudia gniavení namiesto toho, aby sa počkalo na dozretie situácie, predpokladá sa, že sa zmenia ihneď. Nezabúdajme, že uponáhľanosť a netrpezlivosť sú nepriateľmi duchovného života, prečo je tomu tak? Boh je láska a ten, kto miluje, sa neunavuje, nie je podráždený, nedáva ultimátum, Boh je trpezlivý, Boh vie čakať.

Pomyslime na príbeh o milosrdnom Otcovi, ktorý čaká na svojho syna, ktorý odišiel z domu: trpí s trpezlivosťou, netrpezlivo túži, len po tom, aby ho objal, len čo ho uvidí, ako sa vracia (porov. *Lk 15, 21*); alebo pomyslime na podobenstvo o pšenici a kúkoli, Pán, ktorý sa neponáhľa zničiť zlo vopred, aby sa nič nestratilo (porov. *Mt 13, 29 – 30*). Trpezlivosť nás vedie k tomu, aby sme všetko zachránili.

Bratia a sestry, ako je možné *mať väčšiu trpezlivosť*? Ako učí svätý Pavol, je ovocím Ducha Svätého (porov. *Gal 5, 22*), preto treba o ňu prosiť Kristovho Ducha. On nám dáva silu tichej trpezlivosti, pretože „ku kresťanskej čnosti patrí nielen konať dobro, ale aj vedieť znášať zlo“ (sv. Augustín, *Príhovory*, 46, 13). Najmä v týchto dňoch nám pomôže, keď budeme kontemplovať Ukrižovaného, aby sme si osvojili jeho trpezlivosť. Ďalším dobrým cvičením je prinášať k nemu tých najviac nepríjemných ľudí a prosiť o milosť, aby sme voči nim uviedli do praxe to dielo milosrdenstva, ktoré hoci je veľmi dobre známe, je často zanedbávané: *trpezlivo znášať nepríjemných ľudí*. A nie je to ľahké. Zamyslime sa – opakujem teraz – či to robíme: znášame trpezlivo dotieravých ľudí? A nie je to ľahké. Začína sa to prosbou pozerať sa na nich so súcitom, Božím pohľadom, vedieť rozlíšiť ich tváre od ich chýb. Máme vo zvyku hodnotiť ľudí podľa chýb, ktorých sa dopúšťajú. Toto nie je dobré. Vnímajme ľudí podľa ich tváre, podľa ich srdca, a nie podľa ich chýb.

Napokon, na pestovanie trpezlivosti, čnosti, ktorá dáva dych životu, je dobré *rozšíriť svoj pohľad*. Napríklad tým, že neobmedzíme obzor sveta na vlastné problémy, ako nás k tomu vyzýva aj kniha *Nasledovanie Krista*. Hovorí takto: „Musíš teda pamätať na najťažšie utrpenia iných, aby si sa naučil znášať svoje vlastné, malé“, pamätajúc, že „niet veci, hoci aj malej, ktorá, ak sa znáša z lásky k Bohu, neostane u Boha bez odmeny“ (III, 19). A opäť, keď sa cítime v zajatí skúšky, ako učí Jób, je dobré otvoriť sa s nádejou Božej novosti v pevnej dôvere, že on nesklame naše očakávania. Trpezlivosť a schopnosť znášať zlo.

A dnes sú tu, na tejto audiencii, dvaja ľudia, dvaja otcovia. Sú to tí prví: jeden Izraelčan a jeden Arab. Obaja v tejto vojne stratili svoje dcéry a obaja sú priatelia. Nepozerajú na nepriateľstvo vojny, ale hľadajú priateľstvo dvoch mužov, ktorí sa majú radi, a ktorí prešli tým istým ukrižovaním. Zamyslime sa nad týmto veľmi krásnym svedectvom týchto dvoch ľudí, ktorí cez svoje dcéry pretrpeli vojnu vo Svätej zemi. Drahí bratia, ďakujem vám za vaše svedectvo.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Spravodlivosť

Drahí bratia a sestry, požehnanú Veľkú noc, dobré ráno!

Dostávame sa k druhej z kardinálnych čností: dnes budeme hovoriť o spravodlivosti. Je to sociálna čnosť par excellence. Katechizmus katolíckej Cirkvi ju definuje takto: „Morálna čnosť, ktorá spočíva v stálej a pevnej vôli dať Bohu a blížnemu to, čo im patrí.“ (č. 1807) Toto je spravodlivosť. Často sa pri zmienke o spravodlivosti cituje aj motto, ktoré ju vystihuje: „unicuique suum – čo znamená, každému treba dať to, čo mu patrí“. Je to právna čnosť, ktorá sa snaží usmerňovať vzťahy medzi ľuďmi na základe ľudskej a nie doslovnej interpretácie (aequitas – lat.).

Obrazne ju symbolizujú váhy, pretože jej cieľom je „vyrovnať účty“ medzi ľuďmi, najmä keď hrozí, že budú narušené nejakou nerovnováhou. Jej cieľom je, aby sa v spoločnosti s každým zaobchádzalo podľa vlastnej dôstojnosti. Ale už starovekí učitelia vyučovali, že sú na to potrebné aj iné čnostné postoje, ako napríklad láskavosť, úcta, vďačnosť, prívetivosť, čestnosť: čnosti, ktoré prispievajú k dobrému spolužitiu medzi ľuďmi. Spravodlivosť je čnosťou pre dobré spolužitie ľudí.

Všetci chápeme, že spravodlivosť je základom pokojného spolužitia v spoločnosti: svet bez zákonov, ktoré by rešpektovali práva, by bol svetom, v ktorom by sa nedalo žiť, podobal by sa džungli. Bez spravodlivosti nie je mier. Faktom je, že ak sa spravodlivosť nedodržiava, vznikajú konflikty. Bez spravodlivosti sa presadzuje právo silnejšieho nad slabším a to nie je správne.

Spravodlivosť je však čnosť, ktorá pôsobí rovnako vo veľkom ako aj v malom: netýka sa len súdnych siení, ale aj etiky, ktorá charakterizuje náš každodenný život. Vytvára úprimné vzťahy s druhými: realizuje evanjeliový príkaz, podľa ktorého kresťanská reč musí byť: „Áno, áno“, „Nie, nie“, to, čo je navyše, je od Zlého.“ (Mt 5, 37) Polopравdy, citlivo pripravené slová, ktoré sa snažia podviesť blížneho, zatajovania, ktoré zakrývajú skutočné úmysly, to nie sú postoje, ktoré sú v súlade so spravodlivosťou. Spravodlivý človek je čestný, jednoduchý a priamy, nenosí masky, predstavuje sa taký, aký je, hovorí pravdu. Na jeho perách často nájdeme slovo „ďakujem“: vie, že bez ohľadu na to, akí veľkorysí sa snažíme byť, vždy zostávame svojmu blížnemu dlžní. Ak milujeme, je to aj preto, že sme boli milovaní ako prví.

V tradícii možno nájsť nespočetné množstvo opisov človeka, ktorý je spravodlivý. Pozrime sa na niektoré z nich. Spravodlivý človek má úctu k zákonom a rešpektuje ich, pretože vie, že sú bariérou, ktorá chráni bezmocných pred aroganciou mocných. Spravodlivý človek sa nestará len o svoje vlastné dobro, ale

chce dobro celej spoločnosti. Preto nepodlieha pokušeniu mysliť len na seba a starať sa o svoje vlastné záležitosti, akokoľvek legitímne, akoby boli tým jediným, čo na svete existuje. Čnosť spravodlivosti jasne ukazuje – a kladie do srdca požiadavku –, že nemôže existovať skutočné dobro pre mňa, ak neexistuje aj dobro všetkých

Preto spravodlivý človek bdie nad svojím správaním, aby nebolo na škodu iným: ak urobí chybu, ospravedlní sa. Spravodlivý človek sa vždy ospravedlní. V niektorých situáciách ide tak ďaleko, že sa zriekne osobného dobra, aby ho poskytol spoločstvu. Túži po usporiadanej spoločnosti, kde ľudia dávajú lesk úradu, a nie funkcie, ktoré by dávali lesk človeku. Neznáša odporúčania a neobchoduje s výhodami. Miluje zodpovednosť a je príkladný v živote a presadzovaní zákonnosti. Cesta k spravodlivosti je skutočná protilátka proti korupcii: aké dôležité je vychovávať ľudí, najmä mladých, v kultúre zákonnosti! Je to cesta, ako zabrániť rakovine korupcie a vykoreniť kriminalitu, odstrániť jej pôdu pod nohami.

Opäť platí, že spravodlivý sa vyhýba škodlivému správaniu, ako je ohováranie, krivé svedectvo, podvod, úžera, zosmiešňovanie a nečestnosť. Spravodlivý dodržiava dané slovo, vracia, čo si požičal, všetkým pracujúcim priznáva spravodlivú mzdu: človek, ktorý nepriznáva spravodlivú mzdu zamestnancom nie je spravodlivý: je nespravodlivý. Dáva si pozor, aby nevyslovoval neuvážené súdy nad bližným, bráni česť a dobré meno iných.

Nikto z nás nevie, či je v našom svete spravodlivých ľudí veľa alebo sú zriedkaví ako vzácne perly. Avšak sú to ľudia, ktorí na seba i na svet, v ktorom žijú, priťahujú milosť a požehnanie. V porovnaní s tými, ktorí sú „ľstiví a prefíkaní“, nie sú žiadnymi zúfalcami, lebo, ako hovorí Písmo, „kto hľadá spravodlivosť a milosrdenstvo, nájde život a česť“ (Pr 21, 21). Spravodliví nie sú moralistami, ktorí by sa pasovali za cenzora, ale sú to spravodliví ľudia, ktorí „sú hladní a smädní po spravodlivosti“ (Mt 5, 6). Sú to tí, ktorí snívajú a vo svojom srdci si uchovávajú túžbu po všeobecnom bratstve. A tento sen, najmä dnes, všetci veľmi potrebujeme. Potrebujeme byť spravodlivými mužmi a ženami a to nás urobí spokojnými.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Mravná sila

Drahí bratia a sestry, dobré ráno!

Dnešná katechéza je venovaná tretej z kardinálnych čností a to mravnej sile. Vychádzajme z definície, ktorú uvádza Katechizmus katolíckej Cirkvi: „Mravná sila je morálna čnosť, ktorá zabezpečuje nepoddajnosť v ťažkostiach a vytrvalosť v úsilí o dobro. Posilňuje predsavzatie odolávať pokušeniam a prekonávať ťažkosti v morálnom živote.

Čnosť mravnej sily dáva schopnosť premáhať strach, a to aj strach zo smrti, a čeliť skúškam a prenasledovaniám“ (č. 1808). Takto o mravnej sile hovorí Katechizmus katolíckej Cirkvi.

Ide teda o „najbojovnejšiu“ z čností. Kým sa prvá z kardinálnych čností, totiž rozvážnosť, spájala predovšetkým s rozumom človeka a kým spravodlivosť našla svoje sídlo vo vôli, túto tretiu čnosť, mravnú silu, scholastickí autori často spájajú s tým, čo predkovia nazývali „vznetlivý impulz“. Staroveké myslenie si nepredstavovalo človeka bez vášní: bol by ako kameň. A vášne nemusia byť nevyhnutne pozostatkom hriechu; treba ich však vychovávať, musia byť usmerňované, musia byť očistené vodou krstu, či skôr ohňom Ducha Svätého.

Kresťan bez odvahy, ktorý neprikláňa vlastné sily k dobru, ktorý nikomu nerobí starosti, je neužitočný kresťan. Nezabúdajme na to. Ježiš nie je nedotknuteľný, či bez prejavov emócií, nie je Boh, ktorý by nepoznal ľudské emócie. Práve naopak. Tvárou v tvár smrti svojho priateľa Lazára sa rozplakal. V niektorých jeho vyjadreniach žiari jeho vášnivý duch, ako keď hovorí: „Oheň som prišiel vrhnúť na zem a čo chcem? Len aby už vzplanul!“ (Lk 12, 49). Voči obchodovaniu v chráme reagoval so silou (porov. Mt 21, 12 – 13). Ježiš bol vášnivý.

Teraz však hľadajme bytostný opis tejto tak dôležitej čnosti, ktorá nám pomáha prinášať ovocie v živote. Predkovia – grécki filozofi aj kresťanskí teológovia – rozoznávali v čnosti sily dvojaký priebeh, jeden pasívny a druhý aktívny.

Prvý je zameraný do nášho vnútra. Existujú vnútorní nepriatelia, ktorých musíme poraziť a ktorí sa nazývajú úzkosť, trápenie, strach, vina: všetko sily, ktoré sa búria v našom vnútri a v určitej situácii nás paralyzujú. Koľko bojovníkov je porazených ešte skôr, ako sa pustia do výzvy! Mravná sila je predovšetkým víťazstvom nad sebou samým. Väčšina obáv, ktoré sa v nás rodia, je nereálna a vôbec sa nenaplní. Lepšie je teda vzývať Ducha Svätého a čeliť všetkému s trpezlivosťou a nezlomnosťou: jednému problému za druhým, ako sme schopní, ale nie sami! Pán je s nami, ak mu dôverujeme a úprimne hľadáme dobro. Potom sa v

každjej situácii môžeme spoľahnúť na Božiu prozreteľnosť, ktorá nám dáva ochranný štít a brnenie.

A potom je tu druhý pohyb čnosti sily, tentoraz aktívnejšej povahy. Okrem vnútorných skúšok sú tu aj vonkajší nepriatelia, ktorými sú životné skúšky, prenasledovania, ťažkosti, ktoré sme nečakali a ktoré nás prekvapujú. Môžeme sa síce pokúsiť predvídať, čo sa nám stane, ale realita sa do veľkej miery skladá z nevyspytatelných udalostí a v tomto mori niekedy našu loďku zmietajú vlny. Mravná sila z nás potom robí odolných námorníkov, ktorí sa nedajú vystrašiť ani znechutiť.

Mravná sila je základnou čnosťou, pretože berie vážne výzvu zla vo svete. Niektorí sa tvária, že ono neexistuje, že všetko je v poriadku, že ľudská vôľa nie je niekedy slepá, že temné sily, ktoré prinášajú smrť, v dejinách nezápasia. Stačí však zalistovať v historickej knihe alebo, žiaľ aj v novinách, aby sme objavili ohavné činy, ktorých sme sčasti obeťami a sčasti protagonistami: vojny, násilie, otroctvo, utláčanie chudobných, rany, ktoré sa nikdy nezahojili a stále krvácajú. Čnosť sily nás núti reagovať a zakričať na to všetko rázne „nie“. Na našom pohodlnom Západe, ktorý všetko trochu rozriedil, ktorý cestu dokonalosti zmenil na jednoduchý organický vývoj, ktorý nepotrebuje boj, pretože mu všetko pripadá rovnaké, niekedy pociťujeme zdravú nostalgiu prorokov. Avšak sú aj nepohodlní ľudia, ktorí sú vizionármi, ale sú veľmi zriedkaví. Je potrebné, aby nás niekto vytrhol z pohodlného miesta, na ktorom sme sa usadili, a prinútil nás odhodlane opakovať svoje „nie“ zlu a všetkému, čo vedie k ľahostajnosti. Treba povedať „nie“ zlu a ľahostajnosti. Povedať „áno“ ceste, ceste, ktorá nás posúva vpred a o ktorú sa musíme usilovať.

Objavme teda v evanjeliu Ježišovu mravnú silu a učme sa jej zo svedectva svätých a svätíc. Ďakujem.

(Preklad Slovenská redakcia Vatikánskeho rozhlasu – Vatican News, Andrej Klapka, Martin Jarábek)

[Back to Contents](#)

Opus Dei Information Office, 2024 - Texty z <https://www.vaticannews.va/sk.html>

www.opusdei.org